

ները բանի տեղ չգնենք . կ'ամաչէ անոնց վրայ աւելի քան թէ գէշ մարդ մը իր ախտերուն վրայ . անոնց համար փառաւորուիլ չփնտրուէն զատ , կը ծածկէ զանոնք իբր թէ մոլութիւն ըլլային :

Իր առաքինութիւններուն վախճանը ուրիշ բան չէ՝ բայց եթէ Եստուծոյ սէրը , իբր թէ աշխարհիս վրայ մարդ չըլլար զանոնք տեսնող : Եւ իրաւ , շատ առաքինութիւններ առանձին՝ մանաւանդ թէ սրտին մէջ միայն կը գործէ , մարդ չտեսներ , միայն Եստուած ու ինք գիտէ զանոնք . անանկ որ՝ եթէ ան առաքինութիւնը չուզէր գործելու , իր անուանը մէկ վնաս մը չէր հասներ , գործելովն ալ օգուտ մը չըլլար . անոր համար որչափ իր ըրած առաքինութեանը մարդկային շարժառիթ մը չտեսներ , այնչափ աւելի մէկ սուրբ վստահութիւն մը կ'առնէ Եստուծոյ շնորհացը մէջ գտնուելուն :

Իրածը չնայիր , ընելիքին կուտայ միտքը . ունեցած առաքինութիւններու վը գոհ չէ , չունեցածը կը փնտրուէ . մէկ սուրբ ազահութիւն մը ունի արդիւնք վաստակելու . որչափ ալ վաստակի , աւելի կը տեսնէ իր կարօտութիւնը : Իր կեանքը կատարեալ ճամբորդի մը ուղևորութեան կը նմանի . խելքը միտքը հասնելու տեղն է . աշխարհս պանդոկ մը կը համարի , ուր որ մէկ իրիկուան մը համար կեցած ըլլար՝ հետեւեալ օրը ձգել երթալու համար : Եւստի իր ունեցածը աս պանդոկիս մէջը չգիցեր , հապա իր հայրենիքը՝ ուր որ հաստատուն պիտի ըլլայ իր բնակութիւնը . ամէն գանձը հոն կ'անցընէ . թէ որ ստըկով չկրնար անոնց օգնել , գթով կ'օգնէ . հիւանդին հետ հիւանդ կ'ըլլայ , տրտումին հետ տրտում . կարելի ըլլայ՝ աղքատէն ալ կը ծածկէ ըրած բարիքը , զինքը չամբօցընելու համար . կարելի ըլլայ՝ իրմէ ալ կը ծածկէ , ձախ ձեռքին ըրածը աջ ձեռքին չիմացընէր . մարդկանց առջին ծածկուիլ կը փնտրէ , որ Եստուած միայն տեսնէ իր ըրածը :

Ենանկ բան մըն է ճշմարիտ քրիստոնէին առաքինութիւնը , որ հաւատա-

ցուիր . երեւելի փիլիսոփաներ , որ մարդու սիրտը քննելով՝ ամէն գործողութեանցը յորդոր իր շահախնդրութիւնը համարեցան , եղջերուաբաղ կը կարծեն աս նկարագիրը : Իրաւ՝ թէ որ Եստուծոյ շնորհաց զօրութիւնը չըլլայ յորդոր մարդու առաքինութեանցը , անհնարին կ'ըլլայ գտնել ասանկ մարդ մը : Փնտռէ բոլոր աշխարհիս վրայ , չես կրնար գտնել ասկէց մեծ բան : Եստուածին իմաստասիրութիւնը երեւակայեց միայն ասանկ մարդ , քրիստոնէութիւնը անոր իրականը ցուցուց :

*

Սարգիս Բարոյանի և Բնական Կենացը վրայ Խորհրդածութիւններ :

ՍԱՐԴՍ Բանական ու դիտող կարողութիւն ունենալով՝ կրնայ ամէն բանէ խելք սորվիլ ու բան հասկընալ . և ինչպէս որ ուրիշ ամէն ստեղծուածներ զատ զատ յատկութիւններ կ'ունենան , մարդս ալ իր զգացման ու ըմբռնմանը համեմատ՝ տարբեր տարբեր զաղափարներ կ'ունենայ իր ամէն տեսածին վրայ : () անազան տեղերն ու վիճակներն ալ ուրիշ զգացմունքներ կուտան իրեն : Ինչպէս թէ որ թագաւորական պալատը մանկ՝ ուրիշ զգացմունք կ'ունենայ , աղքատի տուն ուրիշ , լեռներն ու ամալի տեղերը ուրիշ , կրթութիւն ու անկիրթ մարդու մը քով՝ ուրիշ : Իսկ շնչաւոր ու անշունչ արարածք ալ՝ մարդու հարկաւոր պիտոյքը լեցընելէն զատ , կերպով մը մարդու ընկերութեանը համար , իր աշխարհիս վրայ ցաւերը վիշտերը թեթեւցընելու համար ստեղծուած կը սեպուին . վասն զի ինչպէս որ մարդ ամէն բանէ վիշտ նեղութիւն կրնայ կրել , ամէն բանէ ալ կրնայ սփոփանք ու օգնութիւն գտնել . ոչ միայն ստացուածքէ , ազգակիցներէ ու բարեկամներէ , այլ նաեւ այն բաները որ իրօք ալ չկան՝ կարծես որ կեցեր ու մարդու հետ կը խօսին զգացմունքով : () որ օրինակ թէ

որ մէկ անտառի մը մէջ մտնէ, ան տեղի լուռութիւնն ու առանձնութիւնը իր զգացմանը համեմատ սրտին հետ կը խօսին : Իսկ թէ որ յանկարծ նաև սոխակ մը կամ անոր նման երգող թռչուն մըն ալ իր անուշ ձայնը ձգելով առջևն ելլէ, ալ բոլորովին լսողը կը զմայլեցնէ, տրտմութիւն ու ցաւ մը ունի նէ՝ կը մեղմէ կը փարատէ :

Եւ պատճառաւս ալ է որ պարտէզներու մէջ տեսակ տեսակ գոյնզգոյն ու հստակ տառի ծաղիկներ կը տնկենք կը խնամենք, որպէս զի ամէն օրուան միակերպ ձանձրութիւնը շատ չզօրանայ, հապա երբեմն հոտուրտալով, երբեմն միայն տեսներով զուարթանանք :

(Թ) Եւ քանի որ ստոյգը նայելով, մարդուս բուն զուարճութիւնն ու փառքը իր բնութենէ ունեցած կատարելութիւններն են, բայց իր տկարութիւնն է որ երբեմն անարգ բաներու ալ զինքը կարօտ կ'ընէ : (Թ) Եւ քանի որ երկինք յափշտակուի մտքով, խորունկ մտածութիւններով գաղտնի խորհուրդներ թափանցէ, վերջապէս պէտք է որ իր տկարութեամբ խոնարհի իջնայ ան բարձրութենէն ու իր ոտքի տակը գտնուած բաներով գոհ ըլլայ : (Թ) Եւ քանի որ աշխարհք կը կառավարէ՝ շնորհ գիրկ կ'առնէ կը շոյէ, պրզ տիկ ծաղիկ մը սփոփանք կը պահանջէ . փիլիսոփան որ մարդկանց բարքն ու բնաւորութիւնը կը քննէ, իր կատուն քովէն չուզեր հեռացնել . բոլոր արարածոց մէջ միայն մարդս է որ պզտիկ տերեւէն ու անարգ սողունէն՝ ինչուան աստղերը, արեգակը, հրեշտակները և Երեստուած՝ համ կ'առնէ, կը սիրէ կամ կ'ատէ՝ իւրաքանչիւրոյ բնութեանն ու կատարելութեանցը համեմատ, ինչպէս որ ինքը կ'ըմբռնէ : Իսկ է թէ բան մը չկայ որ մարդս անկէջ խրատ մը չառնէ կամ խելք մը չտրվի, չվայելէ կամ չըզուարճանայ : Արեւմտեան ամէն բան մարդուս համար, մարդուս բարւոյն համար եղած է : Եւ յիշուի . վասն զի մարդս ոչ միայն գերազանց կերպով ամէն կենդանիներէ վեր է, այլ նաև աստուածական կատարելութիւններ ալ ունի : Ինչ

պէս որ Երեստուած տեսակ տեսակ արարածներ ստեղծելու ատեն իւրաքանչիւրոյ զատ զատ հաւնիլ ցրցուց, զուարճացաւ, կենդանեաց մէջէն ալ մարդս՝ ամէն բանի իր կարողութեանը համեմատ խելք կը հասցնէ, կը հաւնի, կը զուարճանայ . անկէ զատ՝ արդարութիւնը անիրաւութիւնը կ'ըմբռնէ, և ազատութիւն ունի իր ամենայն գործոցը մէջ : Արեւմտեան այն գերիմաստ էակն որ զմարդ այսչափ կատարելութեամբ զարդարեր է, կարելի բան է որ անոր վախճանը մըջինի վախճանին հաւասար սահմանէ :

Երեստուած մարդուս մտքէն վեր շատ բան ստեղծեր է աշխարհիս վրայ, որպէս զի թէ որ մարդուս մտքէն վեր խոստմունք մըն ալ ընելու ըլլայ նէ՝ աչքերնուս առջևն եղածը ապացոյց ըլլայ հանդերձելոյն ճշմարտութեանը : Ասան զի աշխարհիս մեծութիւնները մեծագործութիւնները ոչ այնչափ մարդուս ներկայ կենաց փառաւորութեանը համար ստեղծեր է Երեստուած, որչափ անոնցմով մարդուս իր հանդերձեալ կենաց փառաւորութիւնը ցուցնելու համար . չէ նէ՝ տիեզերաց մէջ այնչափ մեծագործութիւն ընելէն վերջը, որոնք շատ իմաստուններու ու անմիտներու կործանման պատճառ եղած են (թէպէտև կամաւոր անիրաւութիւնը միշտ իրենց կողմանէ ըլլալով) մէկ կողմանէ ալ անոնց որ իր խօսքին ու ճշմարտութեան կը հետեւին ինչո՞ւ համար կը պատուիրէր՝ որ աշխարհքը ու աշխարհքիս բաները չսիրեն . ըսել է որ ինչպէս երկինքը աներևութիւն Երեստուածոյ փառքը կը պատմեն, կը պատմեն անոնք նաև մարդուս հանդերձեալ փառքը :

Երարածներով յայտնի է մարդկանց, կ'ըսէ առաքեալը, Երեստուածոյ մտնջենաւորութիւնը, զօրութիւնն ու աստուածութիւնը : Ահ, ինչ մեծ փառք է բանականին իր չիմացած բանովը աւելի անխմանալի գուշակել : Ասան զի ան բանին որ մարդս խելք կը հասցնէ՝ իմացայ կ'ըսէ . իսկ որուն որ

խելք չկրնար հասցընել, կը գուշակէ որ անոր խելք հասցընող մը կայ, որ է Մատուած, յետ գիտնալուն որ աս աշխարհըս իմաստութեան գործք է :

Մարդուս կատարեալ բարին աս նիւթական մեծութիւնները չեն, հապա Մատուած ու Մտուծմէ պատրաստուած անձառ բարիքն են . և ինքը իր սրտին մէջն ալ կրնայ ասոր հաստատուն ապացոյցը գտնել : Ս ասն զի թէ որ մէյմը մտածելու ըլլանք թէ արդեօք մարդս իր բոլոր ունեցած բարիքը ուսկից գտեր է և ինչպէս, յայտնի է որ ուրիշէ ու բարերարութեամբ գտեր է . և անիկայ որ մարդուս այսչափ բարիք ըրած է՝ հարկաւ զինքը սիրելուն համար ըրած է . վասն զի առանց սիրոյ կատարեալ բարերարութիւն չկրնար ըլլալ : Տես մարդուս գերազանց բնութիւնը . ինչպէս իր վրայ տպաւորած կը կրէ իր սկզբնական ու աստուածային պատկերը . կը սիրէ մարդ իր ծնողքը, եղբայրը, ազգակիցքը . բայց աս կամ ան՝ որ աւելի կամ պակաս սիրել սորվեցընողը ուլ է . — բնութիւն . սիրելուն չափ դնողն ալ բնութիւնն է, որ մարդս այն չափէն դուրս ելածին պէս՝ խիղճը կը զարնէ ու ինքզինքը յանցաւոր կը դատէ : Մնոր համար Մատուած որ ինքն է տէր ու ստեղծող բնութեան, ինքն է նաև աս գերահրաշ զգացմունքը կամ ազգեցութիւնը մարդկային բնութեան մէջ անկողը, որպէս զի լաւ հասկըցընէ իրեն թէ ոչ ստացուածք, ոչ բարեկամ, ոչ եղբայր, ոչ հայր և ոչ մայր իրեն կատարեալ բարիք կրնան ըլլալ, հապա Մատուած միայն : Իսկ առանց Մտուծոյ մարդս ոչ երբէք կրնայ երջանիկ ըլլալ . վասն զի մարդուս փափաքն ու յօժարութիւնը իր բնութենէն ու կարողութենէն վեր են . ոչ աղքատն իր փափաքանացը կը հասնի, ոչ տիեզերակալ թագաւորը . միայն հանդերձելոյ յոյսը ամենուն տրուած, ամենուն հաւասար, ու զամէնքը կշտացընող է :

Երբոր մարդս մարմնոյ կիրքերէն քիչ մը թեթեւցած՝ յաւիտենականութիւնը մտածէ, և իր գերագոյն վախճանին

ըստ կարի միտքը հաստատէ, ան ատեն քիչ մը չէ՝ շատ լաւ կ'իմանայ իր վախճանն ալ, արարածոց վախճանն ալ . ան ատեն այն գերագոյն կարծուած արարածներն իր աչքին առջևը պզտիկ բան մը կ'երևան : Ս ասն զի արևուտրամագծին որչափ մեծ ըլլալը գիտնալէն, կամ անոր իսկութիւնը գիտնալէն աւելի մեծ բան է գիտնալը թէ ինքը ինչ վախճանի համար ստեղծուած է : Ինչ մեծ երանութիւն է թէ որ մարդս կարողութիւն ունենար միշտ իր գերագոյն վախճանը մտածել, ու անով միայն անցընէր աս իրեն կարճ ճամբորդութիւնը : Եւ ինչ տաժանելի ճամբորդութիւն : Մառ, ձմեռ, աշուն, դարուն, աս չորս եղանակները չորս անուի պէս տարին կը դարձընեն, ու բոլոր մարդկանց միտքը տեսակ տեսակ մտմտութիւնով կ'ալէկոծեն : Վարունը մէկը սերմ չունենար ցանելու, կը վըշտանայ . մէկը ցանածը կը տեսնէ որ անդադար անձրևներէ՝ հողու տակ կը խզուին կը փտտին, կը ցաւի . ուրիշ մըն ալ ինքը չունենալով, ունեցողներուն վրայ նայելով, սրտին ցաւէն կը հալի կը մաշի : Վետեր ջրեր կը բարձրանան՝ մէկուն տունը կը քակեն, մէկալին երկիրը կը կտրեն կը տանին : Մառը՝ ցանածները տեղ մը անանձրև կ'այրին կը չորնան, ուրիշ տեղ մըն ալ կարկուտը կը ջարդէ, ժանկը կը զարնէ, որով ունեցողին յոյսը կը փճանայ, չունեցողինն ալ բոլորովին կ'ոչընչանայ . թող ջրի, սովի, տօթերու, տաքերու տառապանքը : Իսկ աշունն որ ամէն բերոց վախճանն է՝ քանի քանի մարդիկ ձեռք ձեռքի վրայ դրած՝ տունը կը դարձընէ, քանիներուն ալ պարտատէրը դուռը կը խաւրէ . քանի մարդիկ ալ իրենց ընտանեաց հոգէն ու յուսահատութենէն, որ չըլլայ թէ ձեան տակ սովէ ջարդուին՝ կը փճացընէ : Իսկ ձմեռը իր բնական ցուրտերէն ու խստութիւններէ պատռտուիլ, ու բիւր տեսակ ցաւալի դիպուածները : Մայսափը միայն

բնական չարիքներն են համառօտ կերպով ըստուած . իսկ մարդկանց մէկմէկու ու ամէն մարդու իր անձին հասուցած փնասներուն ու թշուառութիւններուն ու կրնայ հաշիւ դնել, խելք հասցընել :

Բայց ստեղծողին սքանչելի իմաստութիւնը որ ամէն բան կարգով ըրած է, թէպէտ և այսպէս ամենայն նեղութե ու թշուառութեան տակ ձգած է ըզմարդ, բայց առաքինին ամենէն ալ վեր դրեր է, ու առաքինութենէ զօրաւոր բան մը չէ ստեղծած . դարձեալ, զոմանս կը տանջէ իրենց խղճին վկայութեամբն ու հաւանութեամբը, որով իր արդարութիւնը կ'իմացնէ . ոմանց ալ նեղութիւն վիշտ կը խաւրէ, բայց Յովբայ նման իր փառքն ու անոր վարձքն ալ կը զօրացընէ աճեցընելու, որով իր խնամքն ու բարերարութիւնը կը քարոզուի :

Բնութեոյ գաղտնիքը անծանօթ է մարդկանց, բայց մեզի յայտնի երեցածներէն՝ այսինքն ընդհանրապէս ան մասնաւոր յատկութիւններէն որ դրած է Բնութեան մարդկանց բնութեանը մէջ, յայտնի կ'երևնայ որ Բնութեան ոչ միայն ամէն բան մարդուն համար ու իր օգտին համար ստեղծեր է, ինչպէս ցրցուցինք, հապա թէ նաև մեծ փոյթ ու խնամք ունի մարդկանց բարքը շտկելու, ու սրտերնին իրենց գերագոյն վախճանին ուղղելու : Զխարհիս առատ բարեացը վրայ նայելով՝ կը կարծենք թէ կրնայ մէկը կատարեալ երջանիկ ըլլալ ասոնցմով . և ոչ միայն կը կարծենք, այլ նաև շատերը կը ջանան անոնցմով երջանիկ ըլլալու . բայց այսպիսի երջանիկ մը դեռ չէ տեսած աս արեւ : () րինակի համար թէ որ մէկը համբերող ու ժուժկալ չէ, ամէն բանի գերի է . վասն զի թէ աղքատ է՝ ունևորներու վրայ նայելով սիրտը կը հալի . իսկ թէ մեծատուն՝ կամ ազահոութեամբ խելքը միտքը կը կորսնցընէ, կամ շռայլութեամբ կը փճանայ : Եւ արժանապէս . վասն զի Բնութեան որ ամէն բան իմաստութե ըրեր է, աշխարհիս մէջ երջանիկ ըլլալ ու զոյնները կը թշուառացընէ, որպէս

զի առաքինւոյն յոյսը առ ինքն հաստատէ, և ուրիշներուն ալ հասկըցընէ թէ հաստատուն երջանիկութեան աղբիւր՝ միայն առաքինութիւնն է, և կատարեալ երջանիկ թէ որ կրնայ ըսուիլ՝ առաքինի անձն է . որ նախ իր անձին ու կիրքերուն տիրելով՝ կը տիրէ նաև բոլոր աշխարհիս մեծութեանն ալ :

Եւ որպէս զի լաւ հասկըցընէ Բնութեան մարդկանց իրենց հանդերձեալ վիճակը ու ներկայիս անհաստատութիւնն ու անցաւորութիւնը, ոչ միայն զինքն ու իր կեանքը վշտակիր ու անցաւոր ստեղծեր է, այլ նաև բովանդակ բնութիւնը անոր առջև անցաւորութեան ու վշտակութեան հայլի մը դրեր է : Վարունը, ամառը, աշունը՝ իրենց մասնաւոր յատկութիւններով տարին անգամ մը կարծես որ մարդուս բոլոր կենաց ընթացքը կը ձևացընեն գրեթէ ամէն պարագաներով :

Տեսնենք մէյմը աս հասարակաց ընդունայն տեսարանը . երբոր երկարատև ձիւնը վարագուրի մը պէս կը քաշուի երկրիս երեսէն, գարունը՝ գոյնզգոյն ծաղկընէրով, հոտաւէտ խոտերով, բնութե գեղեցիկ տեսարանները բանալով, իր պայծառ ու յստակ օղբերովը առջևնիս կ'ելլէ՝ մեր տղայութիւնը յիշեցընելու, ամէն բանէ համ առնող, պարզամիտ, զուարթ ու ամէն բանի հետաքրքիր, աշխատութիւն վտանգ ամենևին մտքէ չանցընող, և ամէն բանէ իրեն խաղալու ու զբօսանքի նիւթ առնող : () րեւրբիչ մը առաջ որ կ'երթան՝ կը սկսին խոտերը ցանքերը առաջ գալ ու զարգանալ, ակօսները յստակ ջրերով լեցուն՝ ասդիս անդին սփռելով գաշտերուն մէջ՝ ինչպէս երակները մարդուս մարմնոյն մէջ, երկրիս իր ուժը կուտան, ու կատարեալ գեղեցկութեանը կը հասցընեն կը զարդարեն : Իսկ ամառը ամենայն կենդանեաց ու տնկոց իր առատաձեռնութիւնը կը ցուցընէ . տնկոց որ արևուն ջերմութեամբ օր առօր վրայ աճին ու առաջ գան, իսկ թուշոց ու չորքոտանեաց՝ որ իրենց բոյները ու որջերը խոտերու մէջ ու ծառերու վրայ

ապահովընելով՝ դիւրաւ ապրուստնին ճարեն :

Ինչ միջոցին բանւորներուն գիշեր ցօրեկ աշխատիլը , զանազան թռչնոց քաղցր երգերը , հունձքերուն ու տերեւներուն անուշ ծածանմունքը , պտուղներուն հասուննալը և ոմանց դեռ խակ մնալ կամ բնաւ չորնալ և կամ անյուսալի կանաչնալը , երբեմն երբեմն ալ յանկարծական փոթորիկներու յարձակմունքը՝ երիտասարդական խրոխտ ու հաստատուն բնաւորութեանը ճիշդ նկարագիրը կուտան : Այս ան զի երիտասարդութեան ատեն մարդուս շատ սկսած լաւ սկզբունքները կը համնին պտուղ կուտան , շատերն ալ չարի գործածելով՝ կամ կը թողնին կամ բոլորովին բնութիւննին կը փոխեն՝ փնասակար կ'ըլլան , շատերն ալ մէյմը այսպէս մէյմը այնպէս անցնելով՝ խակ պտղի պէս ձեան տակ կը մնան :

Իսկ աշունն որ նիւթական բերոց վախճանն է՝ ծերուն վրայ գալիքը խիստ լաւ կը հասկըցնէ : Ինչան մէկ պարզ ու հանդարտ օրը լաւ է քան զգարնան կամ զամառուան չորսը . բայց միանգամայն բնութեան խանգարումն ալ անատենէն կը սկսի , երբոր ծառերու չորցած տերեւները թեթեւ քամիներով կը սկսին թափթրփիլ ու ծառերուն ձեն ու զարդը կ'աւրեն , որով կարծես թէ զգալի կերպով իրենց վրայ բնակող հիւրերուն այսինքն թռչուններուն նշան կուտան որ գլխունն ճարը տեսնեն . անկէց վերջը կամաց կամաց ջրերը ու երկրիս երեսը կը սկսին պաղիլ , որդերն ու սողունները մէկդի քաշուիլ ու պահուիլ : Աետափներն որ կարծես թէ թռչնոց մանաւոր ճեմարան մըն էր՝ ուր միշտ երգելով և իրենց ձագերուն կերակուրը ճարելով՝ ուրախութեամբ օրերնին կ'անցընէին , կ'ամայանան այն իրենց հիւրերէն , որ կը սկսին խումբ խումբ պանդուխտի պէս ասդիս անդին ժողվելով . քանի որ բնութիւնը ամենուն անխտիր իր բարիքը կուտար , իրենք ալ մէկմէկու հետ անխտիր ու սիրով կը բնակէին . իսկ երբոր բնու-

թիւնը ձեռքը վրաներնէն կը քաշէ , կարծես որ իրենք ալ այն առջի միաբանական սէրը կը մոռնան , ու իւրաքանչիւրը իր տեսակին հետ երգելով ճուրղալով՝ իբրեւ թէ շնորհակալութիւն կ'ընեն այն իրենց երախտաւոր երկրին ու անոր վերջի մնաս բարովը կը զուրցեն : Ինչկէց վերջը որսորդները կ'ելլեն բազմութեամբ այն խեղճ հալածականները անհանգիստ ընելու : Երծող անասուններուն արօտները պակսելով՝ աչքերնին մնուրը կը դարձնեն , ամառը ու գարնան բռնութեամբ ներս կուգային , հիմայ անոր ներհակ բռնութեամբ դուրս կ'ելլեն . ինչպէս որ կ'ըսէ մեր հայոց առակն ալ . “ Եղան գլուխ ամառն 'ի դաշտ , աշունն 'ի տուն , ” : Եւ այսպէս ահա մարդն ալ ծերանալուն պէս՝ իր զգայարանաց ուժին ու կատարելութիւններուն հետ կը կորնցընէ նաեւ իր մտաւոր կարողութիւնն ու գործունէութիւնը , և ինքնիրեն կ'ամփոփի , անկէց վերջը բնութին ալ վրան ծանրանալով՝ բիւր տեսակ ցաւերով ու հիւանդութեամբ կը սկսի զինքը նեղել : Եւ ինչպէս որ ջրերն երթալով կը պաղին ու վերջապէս կը սառնին , մարդն ալ ծերանալէն վերջը՝ երակներուն մէջ արեան շրջանները կը մեղմանան , մարմնոյն շարժմունքը կը հանդարտի կ'իյնայ :

Բնութեան օրինակը ինչուան գերեզման մարդուս կենացը կը յարմարի , բայց անկէց վերջը ինչ ըլլալիքը բոլոր կեանքէն կը չափուի . վասն զի յայտնի է որ պտղաբեր տարուան ձմեռը ամենուն անուշ է : Աստի առաքինի ծերութիւն , որ իր աստուածահաճոյ վարքով՝ Եստուծոյ իրեն ցըցուցած ճամբուն վերջի քայլը կուգայ կը հասնի , ինչ բան՝ ինչ օրինակ կրնայ հաւասարիլ . որ մանկութեան անմեղութիւնն ու ծերութեան փորձառութիւնը և հմտութիւնը մէկ տեղ խառնած , աս աշխարհէս կը սկսի իր յաւիտենական բարիքը վայելել , որեն անմեղութիւն ու հոգեոյ խաղաղութիւն . անոր մէկ խօսքը պատգամ է , միայն տեսքը յորդոր յառաքինութիւն :

Թէ որ մարդկանց խրատ ու շինութիւն
ըլլալու համար չըլլայ անոր կեանքը,
աշխարհիս մէջ անոր արժանի բան մը
չկայ: Այսպիսի յարգոյ ծեր մը ըլլալու
համար հարկ չէ միշտ ծերանալ. բայց

Թէ որ մէկը գէշ երիտասարդ է, ինչ-
պէս կրնայ այսպիսի ծերութեան յոյս
ունենալ:

Հ. Մ. Մ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՐՀԱՅԻՐՈՒԹԻՒՆ

Լեւոնտոս ազգին լրայ Գեղեկութիւն:

ՏԵՂԵԿԵՆԼԵ ԼԱՔ ԺԱՆ:

ԼԵՆԱՒՈՒՏ ազգը եւրոպական Տաճ
կաստանի քաջ ու զարմանալի ժողո-
վուրդներէն մէկն է: Իրենց երկիրը
Ղաթական ծովուն եզերքը կ'իյնայ,
Տալմաղիային՝ Պոսնային ու Յունաս-
տանին մէջտեղը. և Թէպէտ լաւ բա-
նեցուցած չէ երկիրը, բայց առատու-
թեամբ կը բերէ բրինձ, կանեփ, վուշ,
ծխախոտ, գարի, մարացորեն, մեղր,
ձէթ ու շինուածքի փայտ:

Լեւոնտացիք աս ազգին Լալանէլ կ'ը-

սեն, և ստոյգ սրտաճառը իրենք ալ չեն
գիտեր. կրնայ ըլլալ որ Աստպից ծովուն
քովերէն եկած հին Ղաթականից, կամ
ինչպէս ուրիշները կարծիք կ'ընեն՝ Լա-
նաց մէկ մասն են, Թէպէտ և լեզունին
չատ մեծ տարբերութիւն ունի արեւե-
լեան ու արեւմտեան լեզուներէն, և մէջը
խիստ շատ բառեր ալ խառնուած են
յունարէն, տաճկերէն, զաղմատերէն,
իտալերէն և այլն: Բուն ազգը ինքզինքը
Սիփեթար կ'անուանէ. իսկ տաճկերէն